

A B Á N Y A

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . 12 K || Félévre 6 K
Negyedévre 3 K
HIRDETÉSEK DIJSZABÁS SZERINT.

Felelős szerkesztő:
Dr. BISCHITZ BÉLA

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VII. ker., Abonyi-utca 11. (Bálint-utca sarkai palota földszintjén).
Telefon-szám: 108—00

Közlemények átvételét csakis a forrás megnevezésével engedjük meg.

Bányamunkás-jóléti intézmények és védelmi eszközök.*)

Irta: Zsigmondy Árpád.

A bányász foglalkozása a nagyközönség előtt bizonyos titokzatossággal van körülvéve, Nem csoda, há lelkivilágát nem igen ismerik. Nem ismerik a felebaráti szeretetnek azt a páratlan nyilvánulását, melyel a bányász a bajba került társát minden körülmény között menteni igyekszik, sőt voltak praksziosomban esetek, amikor vissza kellett tartanom a bajtársát menteni igyekvő bányászt, tudván, hogy biztosan a halál torkába rohanna. De már külső életviszonylataiban is nagy összetartást mutat, mely külsőleg kifejezést talál a ruházatban, köszöntésben (az alantas a feljebbvalót és viszont egyformán az ismert „jó szerencsével” köszönti), közös mulatozásaiában stb. Ezt az együvé tartozást a munkájuk különlegessége mellett még fokozta az a körülmény, hogy rendszeren városoktól távol és — kivált hajdan — nehezen megközelíthető hegyek között vannak, vagy voltak a bányák.

Ezekből a körülményekből magyarázható, hogy a jóléti intézmények és a munkásvédelem terén a bányász sem maradt soha hátra. Ő minden újítást, ha ez valódi haladás is egyszersmind, örömmel fogad, de e mellett a kipróbált jóhoz való ragaszkodásában konzervatív.

Bel- és külföldön egyaránt gyönyörű bányamunkás-jóléti intézmények létesültek, ugymint: munkásfürdők, étkezők, társaládák és egyéb jóléti intézmények.

A bányák *munkásfürdői* a régebbi időkben — ha egyáltalában léteztek — kád- vagy tükör-fürdők voltak. Az előbbiek hátránya az, hogy kevesen fűrdhettek meg egyszerre, az utóbbiaké pedig az, hogy fertőző betegséget könnyen megkaphatott egyik munkás a másiktól, és mindkettőnél, hogy sok vizet igényeltek, ami nem mindig áll se minőség se mennyiség tekintetében a bányánál rendelkezésre. Legújabb időben zuhanyos fürdőket létesítenek, ahol

lehetséges közel a bánya szájához, azért, hogy a bányából, kivált ahol szén termelnek, szurtosan jövő munkás télviz idején meg ne hűljön. A fürdés rendszerint ingyenes és nem kötelező, a munkások azonban szeretik és aki megszokta már a fürdést, az nehezen nélkülözi. Magyarországon ilyen berendezéssel elsőnek Aninán az Osztrák-Magyar Államvasut-Társaság telepén találkozunk.

Ez a fürdő egyelőre 450 személy használatára van berendezve, bányatiszti, altiszti, idősebb munkás- és növendékmunkás-fürdő-osztályokra elkülönítve. Egy középső magasabbra épített főépület szolgál a munkások ruháinak elhelyezésére és öltözőül. E körül a közép rész körül vannak elhelyezve a zuhanyok, bányafelőri és bányatiszti fürdők, valamint a szelepház és az árnyékszékek. A munkások öltözőjét a léghuzamtól való megóvás céljából a főbejárattól üvegfallal ellátott fedett folyosó választja el. Az egyes zuhanyok között hullámos bádoglemez fal van. A munkások öltözőjében kettős horoggal ellátott zsineges felhuzó van a ruha részére, felhuzott állapotban lakattal elzárható. A munkába menő munkás tiszta ruháját a horogra akasztva felhuzza a fedélszék alá, előbb ugyanon leakasztván munkaruháját, amibe átöltözködik. Munkából kijövet, az egész csapat 80—100 ember) levetkőzik és rövid időközökben a zuhany alá állva, párosával a testre tapadt szénport kölcsönös bezappanozás, dörzsölés és zuhanyozás által lemossa és az akkor használt törülközőt és szappant ugyancsak a munkaruhával együtt a horogra felhuzza. Ily módon ruhát cserélve ismét tisztán mehet haza, ahol a szűkös lakásban a mosakodás nem oly könnyű és kényelmes, mint a fürdőben. A zuhanyozásra használt vizet, gőz segítségével, a kivánt hőfokra (rendszen 30-35°-ra) melegítik. Az öltöző helyiséget is gőz fűti. A fedélszéken 3 szellőztető működik. Az árnyékszékek és vizeldék vízőblögetéssel vannak ellátva. Az egész fürdőt villamoslámpák világítják. A fürdő létesítése és berendezése 37,200 koronába került.

A lakóhelyektől való távolság miatt kívánatos a bányáknál étkező-helyiségről gondoskodni a munkások részére. E tekintetben is ép úgy mint a fürdő-

*) Megjelent a Társadalmi Múzeum értesítőjében is.

berendezésekben a gazdag nyugat bányakerületei járnak elől. Így pl. a saarbrückeni porosz királyi szénbányáknál *kávékonyhákkal egybekötött étkezők* vannak, amelyeknek üzemét a bányavállalat tetemes anyagi segítséggel támogatja. A munkások itt néhány fillérért egy csésze kávé kapnak cukorral, sőt 30 német fillérért izletetes ebédet is kapnak, ami különösen jó azokra a munkásokra nézve, kik a távoli falvakban lakva, néha 2—3 óra járásnyiról jönnek a bányába. Ezek a saarbrückeni állami szénbányák jelenleg 42,000 munkást foglalkoztatnak, kiknek évenként 70—80 ezer tonna — közel egy millió márka értékű — szenet osztanak ki ingyen. Nem hiányzik ott a bánya-zenekar intézménye sem, sőt minden második évben a bányakincstár bányászünnepélyt rendez, melyben 150,000 ember vesz részt és a bányatulajdonosnak 250,000 márkájába kerül. Mindenesetre szép példája a munkaadó és a munkások közötti jó viszonynak. Ausztriában a szocialisták követelésére a bánya-zenekarok nagy részét feloszlatták, habár a bányatulajdonosok nevezetes járulékokat fizettek a fentartásukhoz. Mindenképen kár volt az ily régi jó szokásokat beszüntetni.

Mintaszerűnek tekinthető a westfalai Dahlbusch-bányánál berendezett *lakó és élelmezési épület*, amely 180 nőtlen munkás és 20 előmunkás és altiszt részére készült. Az épületben a munkások önköltségi árban ruhát, cipőt, dohányt stb. kaphatnak. A szobák falai vasbetonból készültek, magasságuk 2.50 m, alól 20 cm-re szabadok, hogy a szellőztetést és tisztítást megkönnyítsék. Minden szobának vasajtaja van a folyosóra; ablakain sodronyháló. A szemét és konyhahulladék eltávolítására földalatti vasut szolgál. A munkások árnyékszékeinek épülete nyílt folyosón át közlekedik a főépület hátsó végével, mi által a kigőzölögés könnyen eltávozik a szabadba. Az épületnek villamos világítása és alacsonynyomású gőzfűtése van. A gőz a hálósobákban síma csövekben, a termekben radiátorokban mozog. A munkások kamaráiban van egy vaságy szalmazsákkal, matrac, fejtámla, két ágylepedő és két gyapjutarakó, egy elzárható szekrény és egy faszék. 32 buktatható mosdótál a folyosókon van elhelyezve. Öt hydrans szolgál arra, hogy az épület tűzvész esetén kellő oltási készülékkel legyen ellátva. Az épület és berendezés költsége belakónként 650 márkára van előirányozva. Különösen szerencsésnek tartjuk ezt a megoldást abból a szempontból, hogy a munkásnak van egy, habár kicsiny, de kizárólag csak általa használható lakóhelyisége. A munkás napi ellátása 1.20 márka, az altiszté 1.75 márka.

A morvaországi osztrai szénbányakerületben 5¹/₂ hónapig tartó háztartási iskolák tartatnak fenn a bányamunkások leányai számára, ahol egy növendék iskoláztatása átlagban 120 koronába kerül. Ugy gondolom, felesleges ennek a befektetésnek üdvös voltát fejtegetnem.

Az észak csehországi Teplitz környékbeli barnaszén-bányáknál, melyek 28,000 munkást foglalkoztatnak, a bányák költségén *üdülőház létesült* 60 ágyra 300,000 korona költséggel, azonkívül Teplitzen egy fürdőház betegek részére, 100,000 korona költséggel 25—30 ágyra.

Óriás méretűek a munkásjóléti intézmények a westfalai kőszénbányáknál, ahol jelenleg körülbelül 280,000 munkás foglalkozik. A bányaművek által létesített munkáslakások száma a 26,000-et meghaladja; e lakások 92,300 szobát foglalnak magukban. Lakik bennük 48,000 bányász, ezek fiai és albérlő munkások. A lakások közül 21,700-nak van kertje. Egy szobában legfeljebb 3-an laknak.

Ezek utánzásra méltó példák, mert nálunk e tekintetben némely vidéken elhanyagolt állapotok uralkodnak kivált régebben fennálló bányáknál.

Dicséretes kivételeknek mondhatók nálunk ebből a szempontból a Salgótarjáni kőszénbánya, a Magyar Általános Kőszénbánya társulatok, a diósgyőri állami vasgyár és néhány más bányamű munkástelepei.

A salgótarjáni kőszénbánya társulat zsilvölgyi bányáinál 2900 munkás részére 565 épületben 1515 lakás állott már 1903-ban rendelkezésre. Tatabánya mellett volt 1902-ben körülbelül 3200 munkás részére 198 munkáslakóház 6—6 lakással, tehát 1200 lakás.

A lakás után meg kell emlékeznünk a bányamunkásokat érdeklő egyéb jóléti intézményekről is.

Az alkoholelőles mozgalmat Németországban egy népszerűen írt, 4 oldalra terjedő s 5 fillérért kapható nyomtatvány terjeszti, melyet a birodalmi egészségügyi hivatal adott ki. Ezekben a nyomtatványokban ki van mutatva, hogy sörre, borra, pálinkára Németországban évente 2500 millió koronát költenek: 15 évnél idősebb férfi lakosra ebből az összegből körülbelül 140 márka esik; azután kimutatja e füzet ábrákkal és illusztrálva az alkohol káros hatását a testre és lélekre.

A munkásjóléti intézményekhez tartoznak az úgynevezett társulások is. Ezek szolgáltatják a bányamunkások baleset és betegség biztosítását és agkori ellátását. A társulások keletkezési ideje messze a középkorba nyúlik vissza, eredetüket homály fedli.

A selmeczbányai társulást már 1600-ban ujonnan szervezték, a szabályzata azonban sokkal régebb eredetű, Péch jeles magyar bányászunk szerint „elképzelhetetlen sok év előtt” létesítették. A társulást tehát a legrégebb szociális intézmények közé kell soroznunk. A társulások bevételeihez hozzájárulnak a munkások és munkaadók. A társulástól kap a bányász betegség vagy baleset esetén segélypénzt, ingyenes orvosi kezelést, agg korában állandó évi ellátást, özvegye és árvái pedig évi segédelmet. Ez utóbbi segélyek nagyon különbözők az egyes bányavidékek szerint. Vannak igen szerény keretekben mozgó segélyezések, másrészt vannak olyanok is, melyek már megközelítik például a magyar állami

altisztek rendes fizetését is. Ilyen például a 20,000 embert foglalkoztató st.-étienni (Délfranciaország) bányaterület, ahol egy bányamunkás 55 éves korában 30 szolgálati év után 520 franknyi nyugbérre tarthat igényt, mely igény évente 40 frankkal növekedhetik egész 800 frankig.

A westfaliai bányavidék 1903-ban 259,000 bányamunkást foglalkoztatott. E kerületekben fizettek a bányatárs pénztárak ugyabban az évben 7.260,000 márka betegsegélyt, 2.690,000 márka volt az orvosok tiszteletdíja és a gyógyszerköltség; azonkívül pedig még 12.070,000 márka állandó segélyt fizettek ki elaggottak, özvegyek és gyermekek részére. Ebbe nincsenek beszámítva a birodalmi biztosító intézetek által agkori és rokkantsági járadék alakjában adott nyugdíjak. A courriéresi 3 év előtti nagy balesetből kifolyólag 554 özvegy átlagban 650 frank évi segélyt kap a vállalattól.

Ezek mellett a nagy számok mellett eltörlül az, ami nálunk bányamunkásaink legnagyobb részének javára történik. A magyar társaspénztárak ugyszólván mind passzívok, összes deficitjük 30—40 millió korona között mozoghat; mégis megdöbbenő közönnyel néz ezek jövője elé az érdekelt és hivatott körök legnagyobb része. Itt 70,000 munkás és családja jövőjéről van szó, kik a szó legszorosabb értelmében a legteresebb munkát végzik.

A vasérckivitel.

— Mult és jövő.

A vasérckivitel kérdése állandóan foglalkoztatja most az illetékes és érdekelt tényezőket, amint ez kívánatos is. Rendkívül fontos érdekekről lévén szó, minden álláspont megvilágítandó, hogy a jogos magánérdek bárhol is méltatlan megrövidítést ne szenvedjen. Ezt az országos jelentőségű gazdasági kérdést nem lehet féltétezkedésekkel megoldani. A vasérckivitel kérdésében rendet kell teremteni. Ezt célozzuk mi akkor, amidőn minden irányban felderíteni iparkodunk a kérdést. Mindaddig tehát, míg akciónknak nem lesz eredménye, folytatjuk a küzdelmet és impozáns számú olvasóközönségünknek minden mozzanatról, minden legcsekélyebb körülményről beszámolunk.

Közismert tény, hogy a vasérckivitel kérdése nem új. A gazdasági körök, érdekelt egyesületek egész serény memorandumot intéztek ebben az ügyben a kormányhoz, amely előtt még ma sem tisztázódott e kérdés.

Érdekes visszapillantunk a vasérckiviteli mozgalom történetébe. Sok olyan momentummal találjuk magunkat szemben, amely ma is aktuális, amely most is bevilágít ebbe a kérdésbe. A vasérckivitel ellen folyó harc első csatásorában a *beszlercebányai kereskedelmi és iparkamara áll*, amely érdekes jelentéseket intézett a kereskedelemügyi miniszterhez a vasérckivitel tárgyában.

Az 1892-iki jelentésből a következő részleteket ragadjuk ki:

A vasipar fejlődését és jövőjét az országban nagyban veszélyezteteti a vaskőnek külföldre való nagymérvű szállítása és még inkább az ország vaskőtelepeinek kül-

földiek által történő lefoglalása abból a célból, hogy az olcsón megszerzett vaskőbányák terményei külföldi kohók élesztésére exportáltassanak. Ez történik nagy mérvben most a Szepességen, s folyamatban van már évek óta Borsodban.

Más országokban, ahol közgazdasági kérdések behatódó méltatásban részesülnek, még a rongyoknak a kivitelét is betiltják, nehogy a papirgyárak nyersanyaghiány folytán kárt szenvedjenek. Nálunk tarifakedvezményeket adnak a vaskő kivitelére, bányatörvényeink pedig a vaskőbányáknak idegenek, azaz nem állampolgárok által való lefoglalását megengedik; de bezzeg Német-, vagy Angolországban nem juttatják az ország kincseit — a bányákat — idegen kezekre s meg nem engedik a vaskőbányák kizsákmányolását a külföld érdekében.

Ha az ország vaskőkincsei oly kimeríthetetlenek volnának, mint Spanyolországban, vagy Svédországban, ilyen korlátozásra szükség talán nem volna. De Magyarország vaskővekben aránylag szegény. Csupán laikusok, kik nem ismerik a tényleges állapotokat, mesélhetnek a magyar föld kiapadhatatlan kincseiről. Határozottan állíthatni, hogy 30 év múlva az ország alig egy-két helyén lesz még vasipar azért, mert a vaskővek nagyrésze ki leszben már aknázza, a másik része pedig külföldiek kezében export tárgyát képezvén, nem a hazai vasipar élesztésére fordítatik. Ilyen viszonyok mellett méltán lehet kérdezni, hogy miért nem ételmesebbek a hazai vasiparosok, s miért nem foglalják el a külföldiek előtt az ország vaskőtelepeit? Erre a válasz nagyon egyszerű. Vasúti hálózatunk csonka volta lehetetlenné teszi a szepesi vaskőveknek a hazai vasipar kifejlődött centrumaiba való hozatalát.

A vasfinomítók a Sajó- és Zagyva mentén, azaz Borsod és Nógrádban, hol a kőszéntelepek vannak, fejlődtek ki; ezek a vidékek a Szepességről vaskőveket, vagy nyersvasat csakis kerülő utakon — tehát drágán hozhatnak, viszont a Szepességnak a borsodi olcsó kőszén szállítása direkt vasúti összeköttetés hiányában szintugy lehetetlen, miért is vasfinomítók ott nem keletkezhetek. Ellenben a Szepesség Sziléziával direkt vasúti összeköttetéssel rendelkezik, ami a vaskőexportnak kedvez és vaskőbányák idegen kezekbe való jutását előmozdítja.

Ezen visszás helyzetből csakis a dobsina—poprádi vasút kiépítésével lehetne menekülni, mert ezzel a hazai vasfinomítók esetleg a Szepességen gyártandó nyersvasra olcsó szállítás mellett tehetnének szert; viszont a Szepesség is különféle iparcélokra olcsó barnaszén nyerhetne. A dobsina—poprádi vasút kiépítését már évtizedek előtt kellett volna az államnak eszközölni. A vicinális törvény alapján ez a drága hegyi vasút ki nem épülhet, mert a helyi érdekelttség erre nem elég erős. Ha ez általános közgazdasági érdekü vasút ellenben az állam kezdeményezése által már régen kiépült volna, ugy a vasipar viszonyai mondhatni, hogy tényleg egészen másképp — sokkal kedvezőbben alakulnak vala; sőt még most is ezen vasút kiépítése a vasipar nagy lendületére szolgálna. Ugyanezt lehet mondani a tornaszentpéteri vasút (Bodvavölgyi vasút) kiépítését illetőleg. Ez a vasút is hivatva volna a vaskődus metzenséfi és jászóvidéki telepeket a borsodi vasfinomítókkal közvetlen összeköttetésbe hozni, miáltal nemcsak a jászóvidéki bányászat, hanem a gömör—borsod—nógrádi vasipar is tovább fejlődésére tetemes biztosítékot nyerne.

1897-ben a kamara a következőket jelenti:

Még egy, közgazdasági fejlődésünkre felette fontos ügyre kell utalni. Ugyanis a „Magyarország közgazdasági és közművelődési állapota ezer éves fennállásakor“ cím alatt dr. Matlekovics Sándor szerkesztésében megjelenő műnek VII. kötete részletes adatokat szolgáltat a magyar vaskőbányászat jelenlegi viszonyairól, melyből kitűnik, hogy vaskőtermelésünk ezidőszertint kerekszámban 13 millió métermázsára tehető.

Ezen mennyiségből a hazai vasművek körülbelül 8 millió métermázsát dolgoznak fel, míg 5 millió q, vagyis az egész termelésnek 40%-a Ausztriába és Porosz-

Sziléziába szállítatik. A kivitelben Szepesmegye 3 millió, Borsodmegye 2 millió métermázsával vett részt.

Az elősorolt adatok éles világításba helyezik azon visszás helyzetet, mely vaskőbányászatunk terén kifejlesztett és a hazai vasipar jövőjét nagy mértékben veszélyezteti, tudvalevő dolog ugyanis minden szakember előtt, hogy Magyarország valamennyi vaskőelőjövetele egyrészt hosszú időre visszanyúló művelések, másrészt újabb keletű feltárások által körül van határolva és kiterjedésében eléggé ismeretes és hogy a tradicionális jelszó, mely szerint hazánk megmérhetlen vaskőkincs felett rendelkezik, a tényleges viszonyoknak egyáltalán nem felel meg, amennyiben kétségtelen, hogy jelenlegi vaskőtermelésünk alapján számítva az ország művelésre alkalmas vaskőtelepei 30—40 év leforgásával teljesen ki lesznek merítve, ilyen körülmények között elsőrendű kötelessége az országnak vaskőkészletét saját szükséglete számára fentartani és nem igényel bővebb indokolást, hogy minden vaskőkivitel helyrehozhatlan veszteség és megbocsáthatlan ökonomiai hiba, nemcsak az által, hogy az országot a vasipar alapfeltételeitől megfosztva, ezen fontos közgazdasági tényező jövőjét megrovidíti, hanem azért is, mert a kivitelre kerülő vaskővel elsősorban Ausztria vasiparát tápláljuk, honnan évenként 20 millió forint értékű vasárut és tágabb értelemben vett vasipari cikkeket importál Magyarország. Itt tehát azon — minden nemzetgazdasági elvvel ellenkező — visszás állapot forog fenn, hogy vasércünket, amelyben amugy is szegény az ország, kivinni engedjük azért, hogy a belőle gyártott ipari termények az ország által ismét visszavásároltassanak!

A kamara 1899-iki évi jelentésében a következőket olvassuk:

Figyelmet érdemel a vaskőkivitelnek több ízben felvetett kérdése, mert mindinkább előtérbe lép, hogy a magyar vasipar alig képes ércszükségletét fedezni, mi alatt részben legkiválóbb minőségű érceink nagymértű és mindig növekedő mennyiségben vitetnek ki, egy erős és velünk elsősorban versenyző vasipar táplálására, hogy ezek minden helyes nemzetgazdasági elvvel ellentétben álló viszonyok hóvá fognak vezetni, s hogy milyen helyzetbe jut nem sokára ezen anomalia következtében a magyar vasipar, azt már előző évi jelentéseinkben bővebben kifejtettük. Tudunkkal ez ügyben újból mozgalom keletkezett az érdekelt körökben s égető szükségesnek tartjuk, hogy ez a mozgalom illetékes helyen kellő méltóságban részesüljön s hogy a magas kormány a kérdést felölelve, annak az ország érdekében fekvő megoldását találja.

1900-ban a kamara így nyilatkozik a vasérckivitelről:

Nem hagyhatjuk szó nélkül vaskőkivitelünk ügyét, mely hazai közgazdaságunkat s elsősorban vasiparunkat nagy veszélyvel fenyegeti. Ismételten kifejezést adunk azon kívánságunknak, hogy a vaskőexport korlátoztassék, ha azonban a kereskedelemügyi kormány úgy van meggyőződve, hogy e kérdés szabályozása még nem szükséges, megnyugtatólag legalább azt kérjük, hogy szakértők által állapíttassék meg a vaskő található mennyisége s ezen számszerű adatok eredményéhez képest történjék intézkedés.

Ime, így festi a beszercebányai kereskedelmi és iparkamara több jelentése a vasérckivitel veszedelmét. Okulhatunk belőlük!

De nemcsak jelentéseiben, hanem a magyar vámtarifa ügyében tartott szakértekezlet alkalmával is találkozunk a kamara hasonló irányu állásfoglalásával. A szakértekezlet naplójából merítjük az alábbiakat:

A kiviteli vám behozatalt, — ha a kormány jobbnak nem látná a kivitel egészen eltüntetni — azonban a hazánkban termelt vaskőre is kiterjesztetni óhajtanánk. Kerületünk egyik igen tekintélyes vasgyára minket arra figyelmeztet, hogy Magyarország valamennyi vaskőelőjövetele egyrészt hosszú időre visszanyúló művelések, másrészt újabb keletű feltárások által körül van határolva és kiterjedésében eléggé ismeretes és hogy ama tradici-

onális jelszó, mely szerint hazánk megmérhetlen vaskőkincs felett rendelkezik, a tényleges viszonyoknak egyáltalán véve nem felel meg, amennyiben kétségtelen, hogy jelenlegi vaskőtermelésünk alapján számítva, az ország művelésre alkalmas vaskőtelepei 30—40 év leforgásával teljesen ki lesznek merítve. Ilyen körülmények között elsőrendű kötelessége az országnak vaskőkészletét saját szükséglete számára fentartani és nem igényel bővebb indokolást, hogy minden vaskőkivitel helyrehozhatlan veszteséget és megbocsáthatlan ökonomiai hibát képez, nemcsak azért, hogy az országot a vasipar alapfeltételeitől megfosztva ezen fontos közgazdasági tényező jövőjét megrovidítené, hanem azért is, mert a kivitelre kerülő vaskővel elsősorban Ausztria vasiparát tápláljuk, honnan évenként körülbelül 20 millió forint értékű vasárut és tágabb értelemben vett vasipari cikkeket importál Magyarország. Így tehát azon — minden nemzetgazdasági elvvel ellenkező — visszás állapot forog fenn, hogy vasércünket, melyben amugy is szegény az ország, kivinni engedjük azért, hogy az abból gyártott ipari termények az ország által ismét visszavásároltassanak.

Az országos ipartanács 1904. évi június hó 15-én és 16-án tartott ülésén Dr. Holesch István következőképen nyilatkozott a vasérckivitel kérdéséről: Törekednünk kell bányászatunk és kohászatunk termékeinek itthon való feldolgozására és azért az ily iparágak felkarolására kiváló súly fektetendő. Azt az állapotot, melyet például vasiparunk feltüntet, meg kell szüntetni, mert közgazdaságilag a lehető legegészségtelegebb. Vas és vasárut forgalmunkban például a behozatal (1902-ben 1.372,213 mm.) és a kivitel (1.321,926 mm.) körülbelül egyenlő, de míg kivitelünk értéke csak 28.523.000 korona, behozatalunké már 53.423.000 korona, vagyis mi a külföldnek munkaértéket fizetünk, az pedig nekünk tulnyomólag a sokkal kisebb anyagértéket. Attól eltekintve, hogy mi ilyen horribilis összeget fizetünk munkabérek címén csak azért, mert nyers vasércünket odakünn dolgozzák fel, vagyok bátor a t. ipartanács figyelmét felhívni arra, hogy szakkörökből vett értesülés alapján vasérckészletünk a mai feltárási módokat és a mai kivitel szerint legfeljebb csak '40—45 esztendeig fog tartani, ezen idő elteltével pedig vasércel rendelkezni nem fog.

✂ HAZAI HIREK ✂

Glosszák egy kinevezéshez.

A Hivatalos lap élén a következő hír látott napvilágot csütörtökön:

A pénzügyministerium vezetésével megbízott magyar miniszterelnököm előterjesztésére *Andreics János* főbányatanácsosnak a ministeri tanácsi címet díjmentesen adományozom. Kelt Bécsben, 1909. évi október 14-én. *Ferencz József* s. k. *Wekerle Sándor* s. k.

Mi ezt a kinevezést már jóval előbb tudtuk. Mégis csak most, hogy megtörtént, irunk róla s örülünk, hogy alkalmunk nyílt elmondani e kinevezéssel kapcsolatosan egyetmást.

Ezt a kinevezést a magunk részéről természetesnek találjuk. Azon kellett volna csodálkoznunk, hogyha meg nem történt volna, hiszen voltaképpen királyi elismerése és megismerése ez az állam szénbányászkodásának. *Andreics János* neve ugyanis szorososan egybe van forrva az állami szénakcióval, amely kiindulópontját és célzatát tekintve, egyike a legnagyobb szerű koncepcióknak hazánkban. A gondolat a miniszterelnök-pénzügyministernek, *Wekerle Sándornak* az ideája, kinek szerencsés keze megtalálta *Andreics János* személyében a legenergikusabb szervező erőt. *Wekerle* mint közgazdász mérlegelte, mit jelent hazánk közgazdasági életének nyugodt fejlődésére, valamint — a múlt évek szénmizériáit látva, — az állami művek szennellátására az, ha az állam maga is szénbányászatot üz...

Mi, akik mindig tárgyilagosan iparkodunk írni, nem adunk oly irányt s nem is követjük azok példáját, akik

az éremnek mindig csak egyik (és lehetőleg sohasem a fényes) oldalát nézik. Ez hát a legkényvemesebb és legkönnyebb álláspont. Háládatosabb is. Mi nem keressük minden káknán csomót. Mi nem keressük, kutajuk szántszándékkal a hibákat, ha vannak, bölcsen mérlegelvé, hogyha valahol nehéz a kezdet, akkor a bányászattal és épen a szénbányászattal az. Mi nem kiáltjuk nagy garral világgá, hogy „30 milliót pocskélt el az állam,“ hiszen ennek a vádnak alaptalanságánál csak frivolitása nagyobb. Hiszen 30 milliót már csak azért sem költhettek el máig, mert hiszen „törvényhozásilag“ 5 esztendőre van ez a „törvényhozásilag“ megszavazott összeg elosztva, következőképp nagymérvű frivolitás kell ahhoz, hogy ugy álltassék oda a dolog, mintha ez összegek már el is költődtek volna. Azután mi se könnyebb, mint kritizálni! Am tessék megpróbálni, vajon lehetséges-e beruházni egyszerre bányákba azokat a bizonyos milliókat! . . . Hát ez egyszerűen emberileg lehetetlen. A magánbányák is, holott náluk könnyebb és szabadabb a mozgás, évekre osztják el a beruházások eszközlését, mert másképen ez el sem képzelhető.

De ezt csak épen példának okáért hoztuk fel! . . .

Mi a magunk részéről az állami szénbányászatot kezdetnek tekintettük s így a kritika jogát eddigleg függőben tartandónak véltük. Noha mindenkor tartózkodtunk a polémiától, ez esetben, mikor az állami szénbányászattal fejt, *Andreics János* központi igazgatót érte királyi kitüntetés, tartozó kötelességünknek ismertük per tangentem az állami szénbányákra fel-felhangzó vádakokat is kellő értékkre redukálni.

Ami a kitüntetett személyét illeti, kartársai kivétel nélkül elismerik róla, hogy azon férfiak közül való, akik vezetőszerepre teremték. Ezenfelül határozottan termékeny agy, aki még mint a salgótarjáni társulat petrozsényi bányagazdátja is feltűnt sokoldalúságával, tudományos képzettségével és szervező képességével. Határozottan nem chablonember. Van érzéke a praktikus élet kívánalmairól, ezért remélhető, hogy az állami szénbányászattal realis, kereskedői alapon rendezze be. Feltétlenül jóhiszemű férfi, aki mindenkiről hasonló feltételez. Ez talán hibája is. Egyenes és szinte a gorombaságig őszinte, szokimondó, bárki irányában.

Ha az ember az állami szénakciót a maga egészében most már mint élő mechanizmust szemléli és *Andreics Jánost* a maga kétségtelenül nagy erényeivel és szépség-hibáival együtt (vajjon teremtődött-e emberfia hiba nélkül?) jól ismeri, az szinte beleütközik azon igazságba, hogy *Wekerle Sándor* fején találta a szöveget, mikor akciójára élére *Andreics Jánost* állította; hogy a központi igazgató tisztségére alkalmazatosabb embert keresve se találhatott volna. Ha *Andreics János*, külsőségeket szemügyre nem véve, a központi igazgató-helyettes betöltetlen székébe hasonlóképp „erős“ és képzett embert emeltet, ez esetben azzal a szerencsésen összeválogatott karral jelentékeny sikereket produkálhat. Egy ember mégis csak egy ember és mindent nem győzhet, mindenütt bizony-bizony nem lehet. Ha hibák estek volna is, még ezek is vajmi könnyen eliminálódhatnak és siker járna kezenyomán, amely sikert az ország józan közvéleménye őszintén kívánja. Ugy véljük, hogy *Andreics János* átérzi mily fontos posztóban van! És ha érzi, akkor tudja, hogy csakis rajta áll, felfelé vagy lefelé vigyen-e az utja? . . . Mi óhajjuk az ország érdekében, hogy felfelé vigye!

Életrajzi adatai és pályafutása: glogoni *Andreics János* 1858. szept. 7-én a torontálmegyei Glogonban született. Reáliskoláit Pancsován kitűnő eredménnyel végezte s 1879-ben a selmeci akadémiába lépett, melyet 1882-ben végzett szintén kitűnő eredménnyel. Azután államszolgalatba lépett. Egy évig a körmői bányákban praktizált, 1883-ban azonban átment a szab. Osztrák-Magyar Államvasut Társaság-hoz, ahol a vaskői és szakuli vas-és szénbányákban dolgozott. 1884-ben a selmeci akadémiára hívták tanársegédnek; az ábrázoló mértant és bányagéptant adta elő. Két évig 1886—1887-ig mint előadó vezette a tanszékeket. 1888-ban a salgótarjáni kőszénbánya r. t.-nál kezdte meg működését, ahol egyfolytában 20 esztendeig maradt; és pedig mindjárt igazgató-helyettesnek hívták meg Salgótarjába. 1894-ben, amikor a

Salgó megvette a petrozsényi bányákat, *Andreics Jánost* tették meg ott igazgatónak. Mint ranglegidősebb tisztviselő, ő tanította be az egész tarjáni társulati mérnöki kart, amely tehát az ő iskolája, mert hiszen akkoriban mint gyakornokok kerültek az ő keze alá. Az ő működését mi sem jellemzi jobban, mint az, hogy Salgótarjának 3 millió q volt az évi termelése, mikor ő oda-került; ma ez 12 millió. Petrozsény kietlen pusztaság volt akkoriban, kezdetben 1.5 milliót termelt s ma ez a termelés 9 millió q. S megjegyzendő, hogy közben vezette az Esztergom—Szászvári bányák üzemét is. E működése alatt állandóan irrogott külföldi és hazai lapokba cikkeket. Ily írásműveinek száma meghaladja az 56-ot s figyelemre érdemes, hogy az azokban felvett eszmék azóta mind megvalósultak.

Az állami szolgálatba 1907. szeptemberének egyik délutánján lépett, de még ugyanazon nap délelőttjét előző állásában töltötte. Az 1908. és 1909. évek az állami szénbányászattal szervezésének időszaka. Nagy energiával, fáradhatatlanul dolgozik, utazik, tárgyal, rendelkezik. Előbb egy esztendő alatt az összes szervezési terveket dolgozta ki s most szervezi a négy szénbánya-kerületet, *Petrozsényt, Vrdniket, Komlót és Bozovicst*.

A munkálatokat fanatikus buzgalommal sürgeti s úgy halad munkája, hogy szakemberek állítása szerint aknákat oly gyorsan még nem mélyítették hazánkban. Igaz, hogy az állami bányák mai termelése még csak 3.2 millió q, de 1913 végével 18 millió q-ra kívánja felszökötteni e számot. Megjegyzendő, hogy előzetes tanulmányok alapján mindent a legmodernebb kivitelben s a technika legújabb vívmányaival szerelnek fel.

Az előkészítő munkálatok jóformán már befejezvék és jóformán már a végleges berendezkedések folynak. Persze bányákban fokozatosan haladnak a munkálatokkal, nem lehet előbb meg — drasztikusan szóva — a fiu, mint az apa.

A bányászati akcióról sok szó esett bizonyára — pro ugy, mint kontra. Hibáztattak egyes vételeket. Most mi erről nem kívánunk szólni. De épen ezért felhívjuk a közfigyelmet egy másik körülményre, amit eddig nem vett észre senki:

A parlamentben is erősen szóvá tették a szénbányászati akciót, minekutána általment a szakemberek minden kritikai retor-táján. Akármit tettek is szóvá, de az állami bányák berendezése és szervezése még kritika tárgyává se tétetett soha. Ez tehát ki-állotta a tűzpróbát. Lehetett észrevétel bármi ellen, de ez ellen mindmáig egyetlen egy se akadt.

De dolgoznak is ott, noha csupa „homo novus“ kapott maga mellé *Andreics János*. Nagy dolog ez! A magánbányászattól nem akartak elvenni munkaerőket, amint ez ellen ki is keltünk volna. Így hát magának kellett nevelnie tisztviselői kart, amit quasi napi előadásokkal meg is csinált, hiszen igazi szénbányászakértője önmagán kívül csak egy volt *Illés* főmérnök személyében. Más bányászati ágaktól kellett átvennie az embereket és szakembereket tudják, hogy nem kis dolog és dicséretére mondjuk neki és munkatársainak, hogy rövid egy év alatt betöltik szerepüket.

Ma még előttük a munka javarésze. Azzal a munkabírassal azonban, amivel az ujdonsült min. tanácsos bír, híhető, hogy diadalra viszi a kibontott zászlót, *Wekerle* szép ideáját, az állami szénbányászattal.

Szende Lajos házassága. Az egész hazai bányászvilágban kellemes meglepetést kelteit egy megrögzött fiatal agglegény eljegyzési híre. *Szende Lajosról*, a Magyar Általános Kőszénbánya Részvénytársulat agilis fiatal vezérigazgatójáról szólunk, aki ugy beletemetkezett munkájába, hogy szinte senki se merte már hinni (ő maga a legkevesébbé), hogy a házasság megszentelt igájába hajtsa fejét. Ezt a csudát *Szász Lóri* kisasszony csinálta, *Szász Gyula* budapesti háztulajdonosnak szellemes voltfáról ismert leánya, akivel Szt.-Moritzban véletlen szerencsége hozta össze *Szende Lajost*. A komoly, gondolataiba elmélyedni szerető fiatal vezérigazgatóra mély hatást tett a komoly fiatal hölgy bájos lénye és szeretetreméltó egyénisége. Művelt hajadon volt, akiből teljességgel hiányzik a mai „modern lányok“ ultrafeminizmusa. *Szende Lajosra* elmondhatni, hogy megtalálta a párját, aki iga-

zán meleg puha családi fészket rak férjének. Mindenkép szerencséje ez a házasság a Mák. vezérigazgatójának, akiért már méltán estek aggodalomba tisztviselői, tengersok jó barátja. Ritka munkaerő egyrészt, mégis kora reggeltől a késő éjszakáig dolgozik rendszeresen. Ezért az idegölő munkáért féltették s tartottak attól, hogy megroppan szervezete. Gyöngéd feleség oldalán talán másokra hárítja át teendői egy részét.

A házasságkötés actusa szerdán folyt le a menyasszony atyjának Bajza-utca 24. sz. alatti palotájában a legszűkebb családi körben. Esküvő után az ifjú pár hosszabb nászutra kelt. Az ország bányászközönsége nevében köszöntjük a Mák vezérigazgatóját mint olyat, aki közel 10.000 bányásznak munkaadója és gazdája és kívánunk házasságához egy életen át tartó jó szerencsét!

Új bányorvos. A pénzügyminisztérium vezetésével megbízott m. kir. miniszerelnök, dr. Köhler János egyetemi orvost ideiglenes minőségű bányaműorvossá nevezte ki.

Szellemy Geyza halála. Mint Nagybányáról lapunknak írják, e hó 17-én déli 12 óraker agyszélhűtésben meghalt ott Szellemy Geyza bányatanácsos, aki az ottani bányagazgatóság kerületi mérnöki teendőit vezette. Szellemy Geyza a m. kir. bányászati és kohászati egyesület titkára, városi képviselő, az ág. ev. egyház gondnoka és jegyzője, a Teleki-Társaság tagja, az állami polgári és elemi iskolák gondnokági tagja stb. . . volt. Javakorabeli, 59 éves, tevékeny férfiú szállt benne a sirba, aki nejével, született sárospataki Pataky Gabriellával 32 évig élt boldog házaséletet. Közel 30 esztendei szolgálat után szállt sirba. Hivatali esküjét 1880. okt. 13-án tette le, bányatanácsossá ez évi február 10-én lett. Halálát özvegyén, László nevű fián és Ida nevű leányán kívül testvérei, rokonai és számtalan jóbarátja gyászolja.

A prakfalvi közgyűlése. A Gróf Csáky László prakfalvi vas- és acélgár részvénytársaság Budapesten 1909. október 30-án d. u. 4 óraker a Magyar gyáriparosok országos szövetségének ülésében (V., Zrínyi-u. 1., Gresham palota) tartja II. rendes évi közgyűlését. A gyűlés tárgysorozatán egyebek között alapszabálmódosítás is fel van véve és — mint értesültünk — a közgyűlés tudomásul veszi Pirkner Konrád kereskedelmi igazgató lemondását, aki egyébiránt azért lépett ki a cégből, mert új vállalat alapítására hívták meg. Pirkner mindazonáltal a legnagyobb barátságban maradt, amit igazol az is, hogy a 30-iki közgyűlés beválasztja a társaság igazgatóságába. A társaság üzletét 38.000 K veszteséggel zárta. Ez a veszteség azonban nem a gyár versenyképességének irandó a terhére, mert hiszen még az üzem negyed millió K nyereséget ért el az 1908-ik üzletévben. A veszteséget az új tranzakció okozza amennyiben csak az ujonnan kibocsátott részvényekre negyedmiliónál több kamatot fizettek. Tekintve azt, hogy az új részvények által célzott befektetések produktivitása nem állhat be azonnal, hanem legjobb esetben is egy év múlva és mivel a részvénytőke 1.650.000 korona, innen látható, hogy a prakfalvi gyárba befektetett tőke szépen meghozza kamatát és a gyár fölöttébb üzem- és versenyképes. A veszteség tehát csak látszólagos. A mérleg szoliditását mutatja, hogy a gyári készlet értéke 490.000 korona értékre rug. Elfogadványainak a hitelezőinek követelését teljesen fedezik az adósokkal szemben fennálló követelések, másrészt a leírásokat is pontosan viszik keresztül. A gyári mérleg tehát határozottan solid.

A totosbányai tüzvézés. Előző számunkban megemlékeztünk már a totosbányai tüzvézről, amely a „Máramarosi Fémhánya Társulat“ ottani cég mosóművét elpusztította. Egyik ottani olvasónk részletesen leírja nekünk a tüzeset keletkezését és lefolyását. Eszerint f. hó 5-én éjfélkor az egyik ór költötte fel a zuzdától mintegy 60 lépésnyire lakó Schweinitz igazgatót azzal, hogy a nagy mosóműben tüz ütött ki. Az igazgató nyomban félreverte a harangot s rohant a zuzdába, amely 6 emeletre osztott épület. A szivattyukat nyomban működésbe hozták, csakhogy nagy volt a nyomás, úgyhogy az összes tömlők szétrepedtek. Ez volt a katasztrofa voltaképeni oka, mert a 150 munkás teljességgel tehetetlenül állott a pusztító elemmel szemben. A tetőzet még hozzá közönséges kátránypapírral volt fedve, úgyhogy a tüz két óra

alatt végigszárgult az egész épületen. A munkások a telopi házakat szállították meg s ott lokalizálták a tüzet, ami sikerült is. A tüz következtében a mosómű 40 munkása vesztette kenyereit, de ezek is kapnak munkát a bányákban. A tüz gyújtogatásból eredt. A Máramarosi Fémhánya Társulat ezeltől 12 évvel építette 900.000 k. költséggel totosbányai zuzdáját. 80 méter hosszú, 16 m. széles, 9 m. magas épület, melyet 6 emeletre osztottak, teljesen modern berendezéssel. A zuzó csak 138.000 k.-ra volt biztosítva. Mivel azonban a társaság vagyonos, előreláthatólag újra felépítik a zuzót.

A Szápári köszénhánya üzembeszűntetése.

A Szápári köszénhánya részvénytársaság, amely annyi válságon ment keresztül, november 1-ével megszűnteti üzemet. Már fel is mondtak e hó végére az összes alkalmazottaknak, tisztviselőknak, munkásoknak egyformán, úgyhogy 200 munkás télviz kezdetén kenyereit vesztí. Az üzembeszűntetés oka az, hogy a társaságban helyet foglaló két csoport sehogyse tud megegyezni egymással. Az egyik csoportot Herzfeld Frigyessele, a Scheiber D. és fiai tőzsdebizományos cég tulajdonosával az élén, aki a „Szápári“ elnöke is egyszersmind, a Sándor Armin tőzsdebizományosból, dr. Polakovics Ödönből és dr. Dungserszky Gedeonból alakult konzorcium alkotja, mely eddig 200.000 koronát bocsátott a másik csoport rendelkezésére, amelynek tagjai az eredeti bányatulajdonosok, Klement József mostani vezérigazgató, fia és helyettese dr. Klement Lajos, Baross János országgy. képviselő és érdektársaik. Az első csoport a bányák finanszírozását vállalta, mikor tavaly 1 millió korona alapítókével 50 évre megalapították a részvénytársaságot és apró részletekben — mint ezt most velünk közlik — mindössze csak 200.000 koronát investáltak. A barátság azonban egy évig se tartott. 200.000 koronával nem lehet szénbányát teremteni. Innen következik, hogy az 1 millió koronára tett alapítóke, amelynek teljesen befizetett mivoltát — az alapítók nevével hallva, — mindenki elhítte, be sincs teljesen fizetve. Egyébként, mint lapunk zártakor értesültünk, a társaság újra kísérletezik. November 3-án d. u. 1/25 óraker újból — ki tudná megmondani, hányadszor? — rendkívüli közgyűlést tart alapszabálmódosításokkal s elsőbségi kötvények kibocsátásával a napirenden.

Vasbányák és olvasztó üzembeszűntetése. Az Osztrák bánya- és kohó-egyesület zakárfalvai bányáinak egy részében beszűntette az üzemet és 145 munkást elbocsátott. A zakárfalvai bányákból évente kb. egy millió mm. vasércet szállítottak az egyesület porosz-sziléziai kohóiba. — Ugyancsak beszűntette Jakobs Ottokár báró kassahámoi kohójának üzemet és a kohót tápláló vasbányákét is beszűntette és 127 munkását elbocsátott.

A Magyar Vasművek és Gépgyárak Országos Egyesülete őszi ülése. A Magyar Vasművek és Gépgyárak Országos Egyesülete a napokban tartotta őszi ülését, melyen az elnök vaskövi Förster Nándor min. tanácsos melegen üdvözölte a nyári szűnődő óta először megjelent egyesületi tagokat. A Szalonikiból érkező törökországi csoport fogadó-bizottságába az egyesület képviselőit felkértek: Stahel János, Ország Róbert és Blazek Antal igazgatók. Tárgyaltatt az iparfelügyelet azon követelése, hogy az öntődei munkások valamennyien védőszemüveggel láttassék el s határozatba ment, hogy ezen kihetetlen intézkedés visszavonása érdekében kereskedelemügyi miniszter urhoz felterjesztés fog intézteni. Ezután köszönettel tudomásul vétették az el-

nők jelentése a kopenhágai anyagvizsgáló kongresszus határozatairól. Az egyesület által félévvel ezelőtt kereskedelmiügyi miniszter urhoz intézett azon panasz, hogy a Danica vegyipari r. t. ólomlemezszükségletét a hazai ipar mellőzésével külföldről szerezte be, mai napig nem nyervén elintéztetést, sürgető felterjesztés határozottan beadatni. A hazai közgazdaságra feleltes sérelmes osztrák tarifaemelés kérdésének tárgyalására kiküldetnek: Ország Róbert, Polnai Sándor, Salzer Lajos és Blazek Antal igazgatók.

A vrđniki szénért. A vrđniki állami szénbányák tefmelésének emelkedésével együttjár az, hogy az 1909. XV. t. cz.-be felvett módon a rima - vrđniki vasut szállítás-képessége is fokoztassék. Ezeknek a munkálatoknak a megkezdése már elhatározott dolog. Összesen 1,900.000 K beruházásra van szükség, amit az „állami szénbányászat fejlesztéséről” szóló törvényben be is illesztett a kormány. A munkák keretében tartozik Ruma és Vrđnik állomások rakodó bővítése, a ruma - vrđniki vonalnak az india - mitrovica vinkovcei vonalba nyílt vonalon való beágazásának megszüntetése, a vonal műtárgyainak és felépítményének megerősítése, pályaszín-emelés, blokk-berendezés, éjjeli szolgálatra való berendezkedés stb. A munkák több évi elosztással végeztetnek, de a zöme még 1910-ben elkészül.

Gazdag jódforrás. Gazdag jódforrásra találtak Hanván. A csizi jódforrás és hozzátartozó telek Juhász László hanvai ág. ev. ref. lelkész tulajdona, aki ott már igen sikerült fúrásokat is végeztetett s a bőven talált jódvizet analizáltatta is. Az országos vegyészeti intézet a megvizsgált vizet gazdag tartalmú s a lipiki vízhez hasonló jódviznek jelentette ki. Mint hírlik, Hanván új részvénytársaság nagyszabású fürdőtelepet szándékozik építeni.

Halálozás. Dr. Cotián János, m. kir. főbányabiztos, mint ezt az oravica m. kir. bányakapitányság tisztii személyzete fájdalommal jelenti, f. hó 16-án éjjel 11 óraker életének 37. évében a budapesti Dologkórházban hosszú szenvedés után jobblétre szenderült.

Szén Pécsváradon. Megemlékeztünk már nem egy ízben arról, hogy Pécsváradon hatalmas szénmedencét fedezett fel dr. Böckli Hugo. Mint most értesültünk, immár 260 m. mélységben vannak, a szenet azonban a jeles professor csak 350 m-nyiről várja.

Elveszett bányarészjegyek. Bodor László kolozsvári táblabíró elvesztette nagykikindai és verespataki bányarészjegyeit, illetve bányarészvényeit. A kolozsvári törvényszék most elrendelte ezek körözését. Amennyiben egy esztendő alatt nem kerülnek meg, a kérdéses okiratokat semmisseknek nyilvánítják.

Uj feltárás. Brihze Tivadar és Pitze János iglói magánkutatók. Szepessümeq határában telepített zárt-kutatmányukban, a Pryhradny-féle cég felhagyott szepessümeqi kohó tájkörnyékén, a Matkabozse és Brezini hegyek között, egy hatalmas barnavaskó telére bukkantak. Az adományozást előkészítő munkálatok folyamatban vannak. Hallomás szerint nagy az érdeklődés ezen új vasércfeltárás iránt, sőt idegen vállalatok a nevezett

kutatókkal már is tárgyalásokat folytatnak, a tulajdonjognak megszerzése iránt. A mai modern berendezésű kohók nagyfoku termelőképessége magyarázza meg azt, hogy az iglói bányakapitányság kerületében a vasérc feltárására irányuló kutatási kedv jelentékenyen meglénkült.

Köszénbányáink biztonsága. Ilyen cím alatt „A Bánya” október 3-iki számában közöltük a magyar királyi pénzügyminiszter két rendeletét, amelyek a lövő-mesterek kötelező alkalmazásáról és a repeszlési munkálatokról, valamint a megteendő bányarendőri szabályokról, illetőleg a feketeszénbányákban a szálló szénpor veszélye elleni védekezésről szólnak. Már megirtuk azt is, hogy mindkét rendelet 1910. január 1-én lép életbe; kiegészítésül most felsoroljuk, hogy melyek azok a bányák, amelyeket e két rendelet szorosan érint: A cs. kir. szab. Dunagőzhajózási társaság pécsi köszénbányái, az Esztergom—szászvári szénbánya részvénytársaság szászvári és nagymányoki köszénbányái, a komlói állami köszénbányák, az Osztrák Magyar Államvasutftársaság aninai, dományi és steierlaci bányái, a Guttman Testvérek drenkovai köszénbányája és végül a Beocsini Cementunió ujbányai köszénbányája.

Raky-ék. Az „Internationale Bohrgesellschaft, Act. Ges. in Erkelenz” budapesti telepénél lényeges személyváltozás történt. Herz József főkönyvelő, aki eddig a vállalat budapesti irodáját vezette, ezen állásától megvált. A magyarországi telep vezetését pedig átvette dr. Fricke Emil, a vállalat bécsi telepének igazgatója. Miután Fricke Emil szakember a mélyfúrások terén, remélni lehet, hogy szakavatott vezetés mellett a magyarországi telep is eredményesebben fog működni. De erre mindenesetre be kell vár-nunk, hogy milyennek mutatkozik az új vezetés?

A „Petrolea” kőolajipar részvénytársaság október hó 30-án déli 12 óraker Bécsben, a társaság helyiségében (I. Goldschmidgasse 10.) hatodik rendes közgyűlést tartja, melyen előterjesztik az 1908 május 1-től 1909 április 30-ig tartódó üzlet-szak zárszámadását. A társaságnál érdeketve vannak Budapesten: a Magyar általános hitelbank, Bécsben: a K. k. priv. oesterr. Credit-Anstalt für Handel und Gewerbe és ennek a lembergi fiókja.

Köszénforgalom a fővárosban. A múlt héten a fővárosba érkezett a Máv. vonalain 332.789 mm., a Déli vasuton 3470 mm., a helyiérdekű vasutakon 100.726 mm. és a Dunagőzhajózási társaság hajóin 15589 mm., összesen 452.524 mm. szén. Elszállítottak a Máv.-on 32.421 mm., a helyiérdekű vasutakon 240 mm., hajón 600 mm., összesen 33261 mm. szenet.

Azon tisztelt előfizetőinket, akiknek előfizetésük e hó végével lejár, felkérjük az előfizetési díj megköltdésére, hogy a lap szétköltdésében fennakadás ne legyen.

A Máv. vonalai mentén fekvő köszénbányák heti szénforgalma. A m. kir. államvasutak vonalai mentén fekvő köszénbányák a szeptember hó 26-ától októ-

Hirdetmény.

Ezennel közhírré tétetik, hogy miután a Magyar Királyi Pénzügyminiszterium ellenőrző közegei a Magy. kir. Szab. Osztálysorsjáték (XXV sorsjáték) I. osztályára szóló sorsjegyeket felülvizsgálták, azok a főárusítóknak árusítás végett kiadattak.

Az I. osztály huzása 1909 november hó 18. és 20-án tartatik meg. A huzások a Magyar királyi állami ellenőrző hatóság, és királyi közjegyző jelenlétében, nyilvánosan történnek, a huzási teremben. Sorsjegyek a Magy Kir. Szab. Osztálysorsjáték valamennyi árusítóinál kaphatók.

Budapest, 1909. évi október hó 24-én.

Magy. Kir. Szab.
Osztálysorsjáték Igazgatósága.

Lukács.

Hasay.

ber hó 2-ig terjedő héten, hat munkanap miatt, összesen 11.635 kocsi-akományszemet adtak fel: 627 kocsi-akománnyal kevesebbet, mint az előző héten és 1018 kocsi-akománnyal kevesebbet, mint a múlt év hasonló IX. 27-től X. 3-ig) időszakában. Egy-egy munkanapon átlag 1939 vasuti kocsit raktak meg; 104 kocsival kevesebbet, mint az előző hét egy-egy munkanapján.

Állami szén Pólában. Jeleztük mult számunk személyi hírei közt, hogy *Andreics* János központi igazgató, *Palmer* Arthur igazgatósági mérnökkel Pólában járt az állami szénbányák szenének hadihajókon való elhelyezése végett. Mint értesülünk *Andreics* eljárása sikerrel járt s már referált is róla miniszterének és *Pap Elek* államtitkárának. Őszinte örömet keltett ezzel a pénzügyminiszteriumban. A magyar szenek térhódítását a tengerészetenél örömmel látjuk mi is. Eltekintve attól, hogy hazánk legközelebbi széntermelő ország haditengerészetünk szénellátására, roppant feladat előtt állanak a magyar szénbányák ép úgy, mint a haditengerészet. Egy-másra vannak szintén utalva. Egy nemzetközi conflagratio esetén kerülhet úgy a sor, hogy a Gibraltár szoros elzáratik. Hogyan jut akkor szénhez Póla s az ott elhelyezett hajóhad? Lám *Wekerle* gondolt arra, hogy a rengeteg hosszú szárazföldi szállítást nem várhatja be a pólai hadihajók sokasága. A magánbányák is okosan tennék, ha követnék az állami bányák példáját s ha kisebb mértékű szállításokkal is, de megkezdénék mégis tengerészetünkkel a szénszállítási viszonyt.

✂ KÜLFÖLDI HIREK. ✂

Uj törvények Norvégiában. A vizesések, bányák és erdők kiaknázására vonatkozólag új törvényt hoztak Norvégiában. A természeti kincsek kiaknázására adott koncessziók a törvény szerint számos feltételhez vannak kötve. Így pl. a vízi erőművek létesítésére adott koncessziók csak 60—90 évre érvényesek, mely határidő lejártával a vizesés a rajta lévő telepekkel, erőművekkel, gépekkel és vezetékekkel együtt minden kártérítés nélkül az állam tulajdonába megy át. E törvény értelmében, mely nemcsak a külföldiekre, hanem a norvégokra is érvényes, az állam idővel nagy értékű telepek tulajdonosává lesz. Ihen norvég közmunkügyi miniszternek a képviselőházban tett nyilatkozata szerint a külföldi tőkének Norvégország természeti kincseinek kiaknázására való felhasználása az utóbbi időben teljesen megszűnt, a mi valószínűleg a koncessziókra vonatkozó törvény visszahatásában találja magyarázatát. Még a norvég tőke is tartózkodó lett az ércbányák kiaknázása körül, a melyek pedig igen nagy befektetéseket követelnek.

Pályázati hirdetés.

Egy nagyobb szénbányánál több megbízható gyakorlott fűrészmesterre sürgős szükség van, akik jártasak a mély fűrészen szárász uton és vízöblögetéssel, kézi és géperőre. — Kérvények fizetési-gények megjelölésével és pályaleirással Cs. L. jellege alatt e lap szerkesztőségéhez intézendők.
(B. 185/45.)

Magyar királyi államvasutak
254.423 909. sz.

„A“ Pályázati hirdetés.

A magyar királyi államvasutak igazgatósága az 1910. évi január hó 1-től 1912. év végéig szükséges pályafentartási és műhelyi szerszámok és eszközökre, csákányok, lapátok, ásók, furók, ráspolyok, reszelők, fűrészek, vasgereblyék, szalagmértekek bádovgágo ollók, gyaluk, gyaluvasak, üvegvágo gyémántok, lakatok, jelzőszálók, kendertárcsák, fehérműek, szénkosarak, továbbá bádogos munkák u. m.: lámpások, kannák, tüzoitók és vízvedrék, durranógyutacs szelencék, jelzőtárcsák, szelencék stb. továbbá: összehajlítható mérőpálcák, székek, al-tisztító karkötők, irattáskák, kalauzkürtök, irodalámpák, kalauzkürt zsinórok, kefeneműek, hévmérők, kavicsrostélyok stb. ipar-nemenként csoportosítva ezennel nyilvános pályázatot hirdet.

Ezen tárgyak szállítására a magyar királyi államvasutaknál érvényben lévő általános és az egyes tárgyra néve fennálló különleges szállítási feltételek, rajzok és minták mérvadóak és kötelezők. Az említett feltételek, szabványrajzok és határozások nyelvi, valamint a szállításra vonatkozó és az ajánlattételnél kötelező részletes módokat tartalmazó „Ajánlati felhívás” és az egyéni mennyiséget feltüntető ajánlati űrlapok melyeken az ajánlatok teendők az igazgatóság anyag és leltár beszerzési (A III.) szakosztályánál, Budapest, *Andrássy-ut* 73. szám II. emelet 46. ajtó, továbbá a magyar királyi kereskedelmi múzeum igazgatóságánál, a minták pedig a budapest-józsefvárosi állomáson levő központi szertárban, a pályázati határidőig naponként a hivatalos órák alatt megtekinthetők, különben pedig a feltételek és rajzok az igazgatóság nyomtatvány, illetve terv-tárából a megszabott árak lefizetése mellett; a pályázati részletes feltételeket tartalmazó „Ajánlati felhívás” és az ajánlati űrlapok 1—1 példányát pedig az igazgatóság anyag és leltár beszerzési szakosztályánál díjtalanul megszerezhetők.

A pályázati felhívás teljes szövege, valamint az egy évi mennyiséget feltüntető ajánlati űrlapok ezenkívül valamennyi vidéken székelő üzletvezetőségünkönél is a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Az aláírt és ivenként egy koronás magy. kir. okmánybéllyel ellátott ajánlatok az ivenként 30 filléres m. klr. okmánybéllyel ellátott és aláírt „Ajánlati felhívással” együtt lepecsételt borítékban a magyar királyi államvasutak igazgatóságának anyag és leltár beszerzési (A III.) szakosztályához címezve legkésőbb 1909. évi október hó 22-ének délelőtt 12 óráig benyújtandók, illetve ott átadandók, vagy posta útján oda küldendők.

A lepecsételt ajánlat külső borítékára világosan rávezetendő: „Ajánlat 254423/909 számhoz leltári tárgyak szállítására.”

Bánatpénz gyanánt az ajánlandó cikkek egy évi értékének 50%-a készpénzben vagy állami letétekre alkalmas értékpapírokban legkésőbb f. évi október hó 21-én déli 12 óráig a magyar királyi államvasutak budapesti központi főpénztáránál letendő.

Nyertes szállító ezen bánatpénzt 10% óvadékra tartozik kiegészíteni.

Bánatpénz nélkül, vagy később benyújtott valamint az olyan ajánlatok, melyek nem az előírt módon tételnek, vagy a melyek az aláírandó ajánlati felhívás nélkül nyújtatnak be, avagy pótajánlatok figyelembe nem fognak vétetni.

Budapest, 1909. évi szeptember hóban.

A magyar kir. államvasutak Igazgatósága.

(B. 193/48)

(Utánnomás nem díjaztatik.)

Saját gyártmányu FÉNYMÁSOLÓPAPÍR és VASZON, MÁSOLÓPAPÍR, VIASZ és Telefon 28-48. CREAT-PAPÍR, fénymásolatok, autografiák, FÉNYMÁSOLATI BERENDEZÉSEK

FELLNER LEO műszaki papirgyár Budapest, V., Váci-ut 4. sz. Közp. Iroda és raktár, villamos üzemű gyártelep

(B. 197/48)

Sürgős esetben fénymásolatok az esti órákban is készülnek villanyfény mellett.